

24. ročník

Festival Špilberk

Záštitu převzali

Jan Grolich, hejtmán Jihomoravského kraje

Markéta Vaňková, primátorka statutárního města Brna

Vojtěch Mencl, starosta městské části Brno-střed

23. 8. 2023, 20⁰⁰

velké nádvoří hradu Špilberk, Brno

**CARPE NOCTEM
UŽÍVEJ NOCI**

Filharmonie
Brno Philharmonic

Muzeum
města Brna
MΣ

Zdravice

Vítám vás na 24. ročníku festivalu na velkém nádvoří hradu Špilberk, které se každoročně v tuto dobu stává letním koncertním sálem Filharmonie Brno a jejích hostů. Také letos je nachystána osvěžující letní nabídka pro široké publikum.

Festival otevírá hudba z nesmrtelných filmů Jeana-Paula Belmonda v podání Českého národního symfonického orchestru s dirigentem Marcellem Rotou a pokračuje večerem nočně laděných árií a orchestrálních čísel s Janáčkovou filharmonií Ostrava, dirigentkou Alenou Hron a sopranistkou Veronikou Rovnou. Adam Plachetka a Melody Makers Ondřeje Havelky se tentokrát ponoří do písni Osvobozeného divadla a festival zakončí Filharmonie Brno s hudbou ke světově proslulé počítačové hře ze středověkých Čech *Kingdom Come: Deliverance*, k níž se připojí středověká kapela Bakchus a Pěvecký sbor Masarykovy univerzity za řízení autora hudby Jana Valtý.

Těším se na vás a přeji vám silné hudební zážitky v podmanivých kulisách letního Špilberku.

Marie Kučerová, ředitelka Filharmonie Brno

Letní večery na nádvoří hradu Špilberk patří již tradičně živé symfonické hudbě v podání Filharmonie Brno. Uvolněnější letní dramaturgie dovoluje překročit hranice do jiných žánrů a nabídnout hudební dobrodružství v příjemné atmosféře. Třeba letošní ročník naláká i vás, kteří si na koncert filharmonie jen tak nezajdete.

Jan Grolich, hejtmán Jihomoravského kraje

Špilberk žije ve dne i za šera, žije divadlem, filmem, sochami, šifrovací hrou, žije hudbou. Kdysi pevnost, dnes pevně drží v náručí umění a zábavu. Dříve věznice, teď jsou v jeho zdech uvězněny jen tóny a ozvěny. Třeba tradičního Festivalu Špilberk. A jaké že tóny zazní na letošním 24. ročníku a vepíšou se natrvalo do hradeb? Okouzlí vás písně Jaroslava Ježka a dua V + W, rozechvějí díla velikánů klasické hudby a dojmou melodie z nesmrtelných „belmondovek“. A na závěr přijde království a vysvobození neboli večer s hudbou k populární počítačové hře. Vítejte na Špilberku a vychutnejte si pravou festivalovou atmosféru.

Markéta Vaňková, primátorka města Brna

Je mi ctí převzít záštitu nad festivalem, který neodmyslitelně patří k letnímu Brnu a jehož program je vždy atraktivní. Nezapomenutelný zážitek a nebe na zemi letos slibuje koncert, na kterém zazní nesmrtelné písničky Voskovce a Wericha, ten si jistě nenechám ujít. Všem návštěvníkům festivalu přeji, aby si užívali noci plné hudby a počasí jim bylo nakloněno.

Vojtěch Mencl, starosta městské části Brno-střed

Program

WOLFGANG AMADEUS MOZART

Figarova svatba, předehra k opeře KV 492 | 4'

„**Dove sono i bei momenti**“

árie Hraběnky ze IV. jednání opery *Figarova svatba* KV 492 | 7'

EDVARD GRIEG

Jitřní nálada ze suity *Peer Gynt* č. 1 op. 46 | 4'

FRANCESCO CILEA

„**Io son l'umile ancella**“

árie Adrianý z I. jednání opery *Adriana Lecouvreur* | 4'

ZDENĚK FIBICH

Poem ze selanky pro orchestr V podvečer op. 39 | 5'

JACQUES OFFENBACH

Barkarola ze III. jednání opery *Hoffmannovy povídky* | 4'

---

přestávka

FELIX MENDELSSOHN BARTHOLDY

Sen noci svatojánské, předehra op. 21 | 12'

PIETRO MASCAGNI

Intermezzo z opery *Sedlák kavalír* | 4'

GIUSEPPE VERDI

„**Tacea la notte placida**“

árie Leonory z I. jednání opery *Trubadúr* | 7'

ANTONÍN DVOŘÁK

Nokturno H dur op. 40 | 7'

„**Měsíčku na nebi hlubokém**“

árie Rusalky z I. jednání opery *Rusalka* | 6'

Veronika Rovná soprán

Janáčkova filharmonie Ostrava

dirigentka **Alena Hron**

O skladbách

Komickou operu **Figarova svatba** složil **Wolfgang Amadeus Mozart** (1756–1791) v roce 1786. Premiéra proběhla v květnu téhož roku ve Vídni, dirigoval ji sám autor a sklídila velký úspěch. O šest měsíců později uchvátila i pražské publikum. Komedialně zamotaný děj opery vychází ze stejnojmenné hry francouzského dramatika Beaumarchaise z roku 1778, která byla kvůli svému odvážnému námětu ve Vídni dokonce zakázána. Libretista Lorenzo da Ponte však hru zpracoval v méně provokativním duchu, takže Mozartovu operu zákaz nepostihl. V árii **Dove sono i bei momenti** hraběnka lamentuje nad nevěností manžela a chystá se ho vytrést a lstí v přestrojení za služku. Zároveň vzpomíná na příjemné chvíle v jejich vztahu a doufá, že jeho lásku znovu získá svou oddaností a věrností. Árie je často prováděna koncertně a patří k nejznámějším a nejoblíbenějším operním áriím vůbec.

Peer Gynt **Edvarda Griega** (1843–1907) vznikl původně jako scénická hudba ke hře Henrika Ibsena: hra spolu s hudbou poprvé zazněla v únoru 1876 v dnešním Oslu. Z hudebního materiálu autor později vytvořil dvě suity a první z nich otevřel slavnou částí **Jitřní nálada**. Její melodie je psána v pentatonické stupnici a zřejmě vychází z norského folkloru. Bývá asociována s pastorálními scénami norského venkova, nicméně v původní hře podkreslovala překvapivě výjev na poušti, kde se hlavní hrdina brání opicím pomocí větve. Hudební téma prostupuje jednotlivými nástroji (zpočátku v dialogu flétny a hoboje), zvuk narůstá a poměrně brzy vrcholí – v původním dramatu tato pasáž doprovází východ slunce. Melodie je dodnes hojně užívána v populární kultuře, například jako podkres filmů či videoher.

Adriana Lecouvreur je veristická opera italského skladatele **Francesca Cileya** (1866–1950) na libreto Artura Colauttiho. Vznikla na námět francouzské divadelní hry z roku 1849 od Eugèna Scriba a Ernesta Legouvè. Cileovo dílo bylo nejméně čtvrtou operou na tento námět, operu *Adriana Lecouvreur* složil například i Tommaso Benvenuti. S rostoucí popularitou Cileova zpracování se předchozí stejnojmenné opery přestaly uvádět. Opera měla premiéru v listopadu 1902 v Miláně. Zpracovává příběh francouzské barokní herečky Adrienne Lecouvreur – jde tedy o jakési divadlo na divadle – a děj je převážně fiktivní, ačkoli se v něm vyskytují i reálné postavy. Árie se skromnými slovy **Io son l'umile ancella** (Jsem pokorná služebnice tvořivého ducha) zpívá Adriana na počátku opery, poté co je pochválena za přednes svého textu během divadelní zkoušky.

Orchestrální selanku *V podvečer* napsal **Zdeněk Fibich** (1850 až 1900) v roce 1893 a hudebně v ní čerpal ze svého klavírního cyklu *Nálady, dojmy a upomínky*. Oba cykly mají i mimohudební obsah – skladatel do nich promítal dojmy z čerstvého milostného vztahu se svou mladou žačkou Anežkou Schulzovou. Anežčin bratr dlouho po Fibichově smrti asocioval jednotlivé části selanky *V podvečer* s osobami ve Fibichově okolí: Anežkou, její sestrou Dagmar, rodiči Schulzovými

a samotným Fibichem. Část, která zde zazní, je spojena s Anežkou. Popularitu získala především v úpravě houslisty Jana Kubelika pro sólové housle a klavír (ta získala název **Poem**) a poté vznikaly i další nástrojové verze. Podobné úpravy nebyly v muzikologických kruzích přijímány vždy pozitivně, nicméně i díky nim se kus proslavil a dnes je jednoznačně Fibichovou nejznámější melodií.

Hoffmannovy povídky jsou poslední operou **Jacquese Offenbacha** (1819–1880) a přes zřetelné komediální prvky mají blízko i k francouzské lyrické opeře. Autor cyklus nestačil dokončit a premiéra proběhla až čtyři měsíce po jeho smrti ve verzi, kterou dopsal skladatel Ernest Guirard. Dílo prošlo řadou úprav před premiérou i po ní a zaznívalo v rozličných verzích, mnohdy vzdálených autorově původní představě. Opera vznikla na základě stejnojmenné divadelní hry Julese Barbiera a Michela Carrého, inspirované životem a dílem německého všestranného umělce a kritika E. T. A. Hoffmanna; Jules Barbier poté vytvořil i libreto opery. Dvojzpěv Giulietty a Nicklausse **Barkarola** spojuje zpěvnost melodické linky s lehkostí valčíkového doprovodu. Často bývá prováděn samostatně jako koncertní kus.

Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809–1847) byl v mládí vášnivým čtenářem Shakespeara, jehož hry četl překladech A. W. Schlegela. V Berlíně navštívil i se svou sestrou Fanny představení **Sen noci svatojánské** a v sedmnácti letech zkomponoval k této hře předehru: původně pro dva klavíry, aby mohl hrát se sestrou, poté v orchestraci. Skladba sklídila velký úspěch a otevřela Mendelssohnovi dveře do hudebního světa. Sám autor ji však nepovažoval za příliš novátorskou, spíše ji vnímal jako navázání na Beethovenovu předehru k Fideliovi. Tento kus také pomohl ustanovit nový žánr – šlo o první předehru určenou pro koncertní provádění, která měla mimohudební obsah. Když byl pak v roce 1841 skladatel jakožto královský kapelník požádán o hudbu k celé hře, použil svou ranou předehru a dokončil k ní novou hudbu.

Až do premiéry opery *Sedlák kavalír* v roce 1890 byl **Pietro Mascagni** (1863–1945) poměrně neznámým skladatelem. Nedokončil konzervatoř v Miláně a cestoval jako dirigent s různými kočovnými operními soubory, poté se usadil v Cerignole, kde působil jako učitel a dirigent. Jednoaktovka *Sedlák kavalír* zpracovává téma lásky a žárlivosti v prostředí sicilského venkova. Je považována za základní dílo operního verismu – směru, který akcentoval pravdivost a rychlý dějový spád – a čas-to bývá uváděna s jinou veristickou jednoaktovkou, Leoncavallovy *Komedianty*. **Intermezzo** se v opeře ozývá jako připomínka melodie, která dříve zaznívala z místního kostela, a spojuje v sobě klid venkova a intenzivní napětí postav: přichází tak jako předěl mezi velikonočním obřadem a dramatem následného soubroje o jednu ženu.

Operu *Trubadúr* psal **Giuseppe Verdi** (1813–1901) v letech 1850–1853. Spolupracoval nejprve s libretistou Salvatorem Cammaranem a po jeho smrti v roce 1852 navázal spolupráci s mladým neapolským básníkem Leonem Emanueleem Bardarem, který libreto dokončil

a také upravil stávající verzi, což jistě přispělo k následnému úspěchu opery. V prvních třech letech po premiéře se opera uváděla celkem 229krát. Děj je zasazen do Španělska v 15. století, předlohou byla španělská romantická divadelní hra Antonia García Guttíerzeze *El trovador*. V árii **Tacea la notte placida** se dvorní dáma Leonora svěřuje služebné Ines, že v noci zaslechla v zahradách paláce melancholický zpěv neznámého trubadúra (později identifikovaného jako Manrico) a pochopila, že píseň patří jí. Láska Leonory a Manrica pak tvoří jednu z hlavních linií příběhu a ústí do tragického konce.

Nokturno H dur Antonína Dvořáka (1841–1904) dalo konečný tvar staršímu hudebnímu materiálu, pro nějž skladatel určitou dobu hledal vhodné využití. Melodie původně vznikla v roce 1870 jako část *Smyčcového kvartetu e moll*, který za autorova života nebyl publikován. O pět let později Dvořák tuto větu poupravil a začlenil do *Smyčcového kvintetu G dur* jako jednu ze dvou pomalých vět; později však větu z cyklu odebral. Skladba pak vyšla v roce 1883 ve třetí verzi – jako *Nokturno pro smyčcový orchestr* (autor poté vytvořil také úpravy pro housle a klavír a pro čtyřruční klavír). Skladba probíhá ve zklidněné atmosféře, nad osminovým doprovodem a prodlevou rozvíjí zvládnutou melodii; na chvíli získává živější charakter a nakonec se vrací k náladě z úvodu.

Rusalka je ve světě nejhranější českou operou. Spadá do pozdního období tvorby Antonína Dvořáka, které je typické pohádkovými a mytickými náměty. Vznikla v roce 1900 a premiéru měla v březnu následujícího roku. Libretista Jaroslav Kvapil jako svůj hlavní inspirační zdroj uváděl Erbenovu *Kytici* a tím podtrhoval „českost“ díla; přímočařejší však navazoval spíše na pohádku Hanse Christiana Andersena *Malá mořská víla* a několik německojazyčných textů. V ději opery se pohádkový svět potkává se světem lidí. Vodní víla Rusalka se zamiluje do mladého prince a rozhodne se obětovat svůj hlas i vodní šaty, aby se mohla stát člověkem a probudit v princovi lásku. Princovy city jsou však přelétavé, a opera proto končí tragicky pro něj i pro Rusalku. Slavnou árii **Měsíčku na nebi hlubokém** Rusalka zpívá ještě jako víla a vyznává se v ní ze své lásky.

Markéta Herzánová Vlková

O účinkujících

Sopranistka **Veronika Rovná** studovala klasický operní zpěv na Fakultě umění Ostravské univerzity, kde v současnosti dále pokračuje ve studiu a také vyučuje.

Spolupracuje s operními domy v České republice i v zahraničí. Od roku 2019 je v angažmá v opeře v Národním divadle moravskoslezském. Ve Státním divadle Košice účinkovala v rolích Hraběnky (Mozart: *Figarova svatba*), Concepcie (Ravel: *Španělská hodinka*) a Kuchtika (Dvořák: *Rusalka*) a hlavní role nastudovala pro Slezské divadlo Opava: Rosina (Rossini: *Lazebník sevillský*) a Fiordiligi (Mozart: *Così fan tutte*). Spolupracuje s Jihočeským divadlem, kde ztvárnila role Ohně, Slavíka a Princezny (Ravel: *Dítě a kouzla*). Na podzim roku 2014 účinkovala jako Druhá žínka ve Dvořákově *Rusálce* v Opéra de Lyon ve Francii.

Trvale spolupracuje s českými orchestry (Janáčkova filharmonie Ostrava, Janáčkův komorní orchestr, Moravská filharmonie Olomouc,

Moravskoslezská sinfonietta, Májovák, Karlovarský symfonický orchestr a Státní filharmonie Košice) a ansámblem Collegium 1704. Vystupuje také na festivalech v zahraničí, například na Les Rencontres de Louvergny (2007 a 2010) a Les Musicales de Louvergny (2014). V roce 2015 zvítězila na Mezinárodní pěvecké soutěži Antonína Dvořáka v Karlových Varech. Za role Míly Válkové a Sestry Angeliky jí byla udělena moravskoslezská Cena Jantar 2018.

Více na veronikarovna.com

Janáčkova filharmonie Ostrava se řadí mezi přední české symfonické orchestry. Byla založena v roce 1954 – tehdy jako Ostravský symfonický orchestr – a pod svým současným názvem vystupuje od roku 1971. Velmi rychle si vybudovala pevnou pozici na domácí scéně a začala koncertovat i za hranicemi. V současnosti má téměř 100 členů.

S orchestrem pravidelně spolupracují dirigenti světového formátu, jako jsou Christian Arming, Daniel Raiskin či Andrey Boreyko. V nedávné době s orchestrem vystoupili například violoncellista Gautier Capuçon, houslisté Lisa Batiashvili a Vadim Gluzman, zpěváci Anna Netrebko a Jonas Kaufmann, klavíristé Boris Giltburg a Simon Trpčeski a mnoho dalších. Šéfdirigentem a uměleckým ředitelem je od sezony 2020/2021 Vassily Sinaisky.

JFO se prezentuje doma i v zahraničí – v posledních letech vystoupila například v New Yorku, Soulu, Paříži, Pekingu a v Mnichově. V roce 2006 koncertovala v Austrálii, a to jako teprve druhé tuzemské symfonické těleso. Pravidelně se účastní mnoha hudebních festivalů.

Repertoár orchestru zahrnuje díla Leoše Janáčka, Antonína Dvořáka a dalších českých skladatelů. Mezi českými orchestry má JFO primát v uvádění soudobých děl, často v české premiéře. Hlavní zásluhu zde má dirigent a skladatel Petr Kotík. Orchester se nevyhýbá ani populární hudbě: vytvořil hudbu k několika filmům a spolupracuje s českými populárními hudebníky různých žánrů, například s Tomášem Klusem, Vojtěchem Dykem nebo Dj Lowou.

Pozornost soustředí i na vzdělávací cykly pro mladší publikum a seniory či na výchovu nadaných sólistů a dirigentů, kteří dostávají možnost vystupovat s orchestrem dokonce v samostatné koncertní řadě. Od roku 2020 přispívá JFO k alternativnímu vzdělávání a profesnímu růstu mladých talentovaných hudebníků z celého světa projektem Mezinárodní orchestrální akademie.

Více na jfo.cz

Alena Hron patří mezi nejperspektivnější zástupce nastupující generace českých dirigentů. Vystudovala dirigování na Pražské konzervatoři a tamtéž také skladbu a aranžování populární hudby. Ve studiu dirigování pokračovala na pražské AMU a v rámci něj strávila rok na Norges musikkhøgskole v Oslu. Důležité dirigentské impulzy získala na mistrovských kurzech s Vasilijem Petrenkem, Christianem Ehwaldem a Stefanem Parkmanem. Od září 2022 studuje ve výběrovém magisterském programu na Zürcher Hochschule der Künste ve třídě J. Schlaefliho a Ch. M. Muellera. V květnu tohoto roku debutovala na festivalu Pražské jaro se Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy – FOK a díly Prokofjeva, Respighiho a Jana Nováka.

Vystupovala s řadou symfonických orchestrů, jako jsou Pražská komorní filharmonie, Filharmonie Hradec Králové, Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín, Severočeská filharmonie Teplice nebo Plzeňská filharmonie. Od roku 2022 pravidelně spolupracuje s Janáčkovou filharmonií Ostrava, se kterou na jaře téhož roku nahrála kompletní orchestrální dílo Vítězslavy Kaprálové. Společně s Jakubem Hrůšou vedla v srpnu roku 2022 Orchester Ševčíkovy akademie v Horažďovicích, se kterým

nastudovala program mj. s Josefem Špačkem, Wiesem de Boewé nebo Eliškou Kukulovou.

Profiluje se také v opeře. Spolupracovala na nastudování Pucciniho *Bohémy* (divadlo F. X. Šaldy), Verdiho *Rigoletta* (Slezské divadlo Opava) a v divadle J. K. Tyla v Plzni se zúčastnila kurzů s Bizetovou *Carmen*. V roce 2021 nastudovala v Opavě úspěšné muzikálové představení *Funny Girl*.

Spoluzaložila a do konce sezony 2021/2022 umělecky vedla komorní sbor Punkt, který pod jejím vedením získal několik ocenění na prestižních zahraničních soutěžích a který se zaměřuje na soudobou tvorbu. V sezoně 2020/22 také započala její spolupráce s Pražským filharmonickým sborem.

Více na alenahron.cz

NEJLEPŠÍ MÍSTA ZA NEJLEPŠÍ CENY

Oslavná

Filharmonie v divadle I

ČT 23. a PÁ 24. 11. 2023

BRUCKNERIANA

SKROWACZEWSKI, BRUCKNER

ČT 11. a PÁ 12. 1. 2024

DVOŘÁK A SUK & MARTINŮ

ČT 29. 2. a PÁ 1. 3. 2024

BEDŘICH SMETANA 200

SMETANA, LISZT, WAGNER

ČT 9. a PÁ 10. 5. 2024

EPILOGY

RACHMANINOV, MAHLER, SCHNITTKE

Temperamentní

Filharmonie v divadle II

ČT 7. a PÁ 8. 12. 2023

PŘÍBĚHY STARÉHO ŠPANĚLSKA

Y SOLER, STRAUSS, BOCCHERINI, RAVEL

ČT 15. a PÁ 16. 2. 2024

V OČEKÁVÁNÍ JARA A MÍRU

J. NOVÁK, A. REJCHA

ČT 11. a PÁ 12. 4. 2024

RAPSODIE V MODRÉM 100

SCHULHOFF, GERSHWIN, KORNGOLD

ČT 20. a PÁ 21. 6. 2024

DVOŘÁK & SIBELIUS

STATUTÁRNÍ MĚSTO BRNO FINANČNĚ PODPORUJE FILHARMONII BRNO.
VYBRANÉ KONCERTY JSOU POŘÁDÁNY ZA FINANČNÍ PODPORY
MINISTERSTVA KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY A JIHMORAVSKÉHO KRAJE.

B | R | N | O

jiho**m**oravský kraj

ZA PODPORU A SPOLUPRÁCI DĚKUJEME

